

TOMÁŠ BOUKAL

SIBÍŘSKÁ
DETEKTIVKA

HŘBITOV
NEVĚST

MLADÁ FRONTA

TOMÁŠ BOUKAL

**HŘBITOV
NEVĚST**

MLADÁ FRONTA

© Tomáš Boukal, 2018

ISBN 978-80-204-4865-1 (pdf)

Věnováno památce ztracených

HUDEBNÍ DOPROVOD KNIHY

Když může mít svůj soundtrack film, proč by ho nemohla mít i kniha? Pokusil jsem se proto některé své skladby sestavit do podoby jejího hudebního doprovodu. Písně nepochází ze stejného období. Jsou mezi nimi nahrávky s kapelou (Kanum) i písně komorněji laděné. Některé jsou v češtině, jiné v angličtině a několik i v ruštině. Většinu textů jsem si napsal sám, ale v některých případech jsem si přizval zkušenější textaře (např. A. S. Puškina...). Některé skladby jsou nahrány lépe a jiné podomácku. Většinou jsou amatérsky nahrané i zahrané. To proto, že amatérem jsem.

Něco ale mají tyto písně společného – svou náladou a často i slovy mají blízko k tomuto příběhu. Proto věřím, že spolu s knihou mohou získat nový význam.

Nahrávky jsou umístěny na kanálu Hřbitov nevěst na [YouTube.com](https://www.youtube.com)

„V Nižním Tagilu bylo jen během dvou let 2004–2005 pohřešováno 1409 lidí. 947 z nich bylo nalezeno, avšak 462 zmizelo beze stopy.“

Rinat Nizamov, Komsomolská pravda, Jekatěrinburg

UŽ NIKDY

„Všichni se na nás vykašlali! Všem je to jedno! Všem je to ukradený!“ vzlykala vyčerpaně žena klečící v tajícím špinavém sněhu. „To přece nemůže být ona! Kde je moje holčička?!“ Mávla rukou ke starému dřevěnému domku za sebou. Síla její bolesti byla příliš velká, abych ji utěšoval.

Potom zvedla oči. Dívala se skrze mě někam daleko za les, který obklopoval rozpadající se domy. Možná se dívala do jejich prázdných oken, která se černala jako prázdné oční důlky v obličejích dřevěných stěn.

„Co mám dělat? Nemám peníze, nemůžu ani jet do města, abych si tam stěžovala!“

Položil jsem jí váhavě ruku na rameno. „Pojďte, odvedu vás domů.“ Můj hlas zněl divně, přiškrceně. V krku jsem cítil nepříjemný tlak a v očích slzy.

„Všechno je pryč,“ už jenom šeptala. „Už ji nikdy neuvidím. Nikdy...“

Opřela se mi do ramene a bezvládně mě následovala. Prošli jsme dírou v plotě, kde kdysi stávala branka,

a po několika vrzajících schodech zamířili do neosvětlené předsíně. Nahmatal jsem držadlo dveří. Vedly do zatuchlé místnosti. Na podlaze se válely malé lahvičky od lihového výluhu hlohu. Alkoholici si je kupují v lékárnách jako levnou náhražku vodky. Pec z cihel v rohu místnosti byla vyhaslá. Rozpraskaná hliněná omítka v některých místech opadávala ze štípaných latí. Kde ještě držela, byla zčernalá od dýmu. Do nosu stoupal zápach zatuchliny a špíny. Zvedal se mi žaludek.

Dovedl jsem ženu k lůžku v rohu. Místo pokrývek na něm ležela jen neforemná hromada špinavých hadrů. Se vzdechem padla na matraci a takřka okamžitě usnula. Nerozhodně jsem nad ní postával. V místnosti se šeřilo a já měl z nevábneho prostředí stísněný pocit.

Pohled mi padl na pomuchlanou igelitovou tašku na nedbale setřeném stole. Z toho, co mi předtím žena nesouvisle vyprávěla, jsem pochopil, že právě ta taška je důvodem její bolesti. Asi před hodinou ji přinesl obvodní milicionář ze sousední osady. Potkal jsem ho. Se zamyšleně skloněnou hlavou mne míjel, aniž by mi odpověděl na pozdrav.

Na stole ležely i noviny *Komsomolská pravda* rozervěné na jedné ze stránek. Zadíval jsem se na titulek článku: „Na Urale našli tajné pohřebiště sexuálních otrokyň. Jejich příbuzní je hledali roky.“ Četl jsem dál: „Vyšetřovatelé prokuratury potvrdili, že nedaleko malé osady byl nalezen masový hrob mladých žen a dívek, které byly pohřešovány v letech 2002 až 2005. Prozatím byla zjištěna totožnost patnácti z nich. Dalšíh přibližně

třináct až patnáct těl bude identifikováno podle fragmentů. Předběžné vyšetřování naznačuje, že ne všechny zavražděné dívky byly prostitutkami.“

Znovu jsem pohlédl na černou tašku se zlatavým potiskem názvů známých módních značek. Tušil jsem, co se v ní ukrývá. Igelit zašustil, když jsem nadzvedl jeden cíp. V pootevřeném otvoru nebylo v nastalém šeru takřka nic vidět.

Pohledem jsem zavadil o hlasitě oddychující ženu. Tvrdě spala. Na okenním rámu vedle petrolejové lampy ležely zápalky. Jednu jsem vyndal z krabičky a škrtl. Jiskra pohasla. Třásly se mi ruce. Škrtl jsem znovu. Zápalka vzplála jasným plamenem. Naklonil jsem se nad otvorem a podržel zápalku nad jejím ústím. Na dně tašky ležela lidská lebka a několik úlomků kostí. Rychle jsem tašku zakryl. Mísily se ve mně pocit viny, odporu, lítosti a strachu. Dohořívající zápalka mi popálila prsty. Za oknem se spouštěla tma, jako opona nad dalším dějstvím místní tragédie.

Když jsem vyšel na zápraží, prosvítala ještě za stromy růžová obloha. Ani jedna z lamp, které dosud stály nebo se nakláněly podél rozbahněné cesty, nesvítala. Ale i kdyby nebyly rozbité kameny a prázdnými lahvemi, kterými se do nich roky strefovala místní mládež (dokud tu nějaká žila), stejně by nesvítily. Elektrické vedení ukradli hledači železného šrotu a barevných kovů před pěti lety. Možná teď doma zpytují svědomí před zčernalou televizí. Jenže tu televizi beztak určitě propili ještě

před koncem elektrického věku. Teď civí do opadávající zdi a říkají si: „Co asi tak kurva dávaj v telce?“

Nerohodně jsem se rozhlédl po tiché vesnici, nebo spíše po tom, co z ní zbylo. Kdysi to byla centrální osada místního lesního hospodářství, *Leschozu rudého října*. V okolních nedozírných lesích se těžilo dřevo. Nedaleko stál i pracovní tábor, kde byli drženi trestanci. Pořád tu je plot z ostnatého drátu, který vymezoval prostor kolem dřevěného domku. Bývala to vězeňská samotka. Problémoví vězni zde žili v několika malých místnostech. Pryčny podél stěn se ve dne sklápěly, aby na nich vězni nemohli ani sedět. Samotné stěny byly omítnuty hnědavou, divoce zbrázděnou hmotou, aby bylo nepříjemné se o stěnu být jen opírat. No, soudruzi se opravdu snažili, aby na ně lidé vzpomínali až do smrti. Ta už ale většinou na oprýskané dveře zaklepala.

Na stěně bývalého vesnického klubu ještě visí vybledlé fotografie a výstřižky z novin. Rozesmáté obličejy a hrdé pohledy „úderníků“, hrdinů socialistické práce. „Brigáda soudruha Kovaljova překonala rekord v těžbě“, „Řád práce udělen brigádýru třetí brigády našeho leschozu,“ hlásaly zažloutlé stránky, které tiše šustily v průvanu rozbitých oken.

Přízemní budova klubu stála na návsi. Vedle vchodu se bělala poněkud naivní betonová socha dřevorubce. Snad to byl onen nositel řádu práce? Tvář mu pomalu zarůstala mechem. Jednu ruku pozvedal v budovatelském gestu, v druhé zřejmě kdysi svíral pilu nebo sekyru.

Dnes mu z ní zbyl jen pahýl s několika vykukujícími dráty armatury. Asi pracovní úraz.

Prošel jsem návsí a pokračoval kolem řady dvojdomků sroubených z dřevěných hranolů – *brusu*. Typická „leschozní“ architektura. Jednoduché stavby, které si postavili sami vězni – dřevorubci. V několika oknech jsem zahlédl tlumené světlo petrolejové lampy, jediný prostředek, jak bojovat s nastupující nocí. Většina domů ale byla zcela temná. Časem a počasím zčernalé dřevo a ještě temnější okna bez skel.

Na okraji osady stála pila, kam se z lesa přivážely vytěžené kmeny stromů. Hromady kmenů, které už nikdo nestihl zpracovat, se tam stále vrší. Ty zpracované se odvážely úzkokolejnou železnicí, jež jako jediná spojovala vesnici s vnějším světem. Přestože se po ní dřevo dávno nevozí, stále po ní dvakrát týdně projíždí vlak složený z několika rezivějících vagonů a utahané diesellové lokomotivy. Mířil jsem na polorozpadlé nádraží – právě dnes by měla tato přízračná souprava projíždět.

Zaslechl jsem za sebou tiché našlapování. Toulavý pes si mě nedůvěřivě měřil pohledem. Přidal jsem do kroku. Nebylo už takřka vidět. Přímo přede mnou se ze tmy vynořila budova nádraží. Jako většina domků stála nakřivo. Půda neustále promáčená vodou v zimě promrzá, pohybuje se a domy bez základů plují na těchto vlnách ke svému zániku.

Okna nádraží byla zatlučená prkny. Ochladilo se a opuštěnými ulicemi profukoval nepříjemně kousající vítr. Přitiskl jsem se ke křivé stěně a přes hlavu si

přetáhl kapuci staré vojenské bundy. Místní chodí takřka výhradně v nějakém druhu vojenské výstroje, a tak jsem byl poměrně dobře maskován i já. Jen jsem musel včas odpárat německou vlaječku označující bundu jako přebytky Bundeswehru, abych nepřišel k úhoně při vzednutí nacionalistických nálad. K tomu docházelo pravidelně, vlastně při každé opilecké debatě. A jiné než opilecké debaty se zde vedly výjimečně.

Jedna taková se zrovna blížila a doprovázelo ji čvachtání holínek v rozbahněné cestě. V tomto případě se vlastně nejednalo o opilý rozhovor, ale spíše o „vyprošťovací“ debatu. Tak by se dal přeložit ruský výraz *opochmeljatsja* označující proces, při kterém se člověk po flámu snaží získat další přísun alkoholu, aby se zbavil nepříjemných abstinenčních příznaků. Je zde ale jisté nebezpečí, které shrnuje letitá ruská moudrost: „Neopatrné vyprošťování vede k trvalé opilosti – zapoji.“

„Kdy to kurva přijede?! Hlava se mi rozskočí!“ zaslechl jsem čísi hlas.

„Vášna určitě něco přiveze!“ ozval se s nadějí druhý.

„Aby tam ale nezůstal jako minule,“ namítl s vážnou obavou první.

„Tak to ho zabiju, zmrda!“ nabízel řešení situace další hlas z temnoty.

V dálce zaštěkal pes. Odpověděl mu hrubý hlas několikolika promile nadávek.

Přemýšlel jsem o tom, čeho jsem byl dnes svědkem. Při svých cestách zdejším mračným krajem jsem zaslechl

více takových zmatených vyprávění o tom, že se tam nebo onde ztratila dívka nebo mladá žena. Nepřikládal jsem jim příliš význam – nijak mě nepřekvapovalo, že lidé odcházejí. Pokud se nechtějí upít k smrti, nic jiného jim nezbývá.

Před několika týdny jsem v jedné z dalších zanikajících vesniček zažil podobné setkání se zoufalou matkou jedné ze zmizelých dívek. Sedřená žena ve středních letech, myslel jsem si. Jenže jí bylo devětadvacet. Prošedivělé vlasy, zčernalé zbytky zubů. Technický líh je mocný čaroděj. Když se ale pustila do vyprávění, pochopil jsem, že otupit hrany osudu bodajícího do jejího života se něčemu slabšímu než padesátiprocentnímu lihu těžko podaří.

Její muž byl dávno mrtvý. V lese na něho při kácení spadl strom. Práci neměla od počátku devadesátých let, kdy se celý systém trestaneckých kolonií rozpadl. Žila sama s dcerou, ale asi před rokem dívka zmizela. Bylo jí třináct let. Zmizela společně s kamarádkou. Té bylo patnáct.

„Neměla jsem ji nechat s ní kamarádit. Byla to místní šalava,“ procedila mezi zbytky zubů. Šalava znamená dívku „lehčích“ mravů a většinou se používá jako urážka. „Někdy u ní přespávala. ‚Tak já jdu, mamí‘ – to bylo poslední, co mi řekla.“

„Šla jste na milici?“

„Jaká milice? V sousední vesnici je jediný obvodní milicionář a ten oznámení nechtěl přijmout,“ hlesla. „Prý, Víte jak to chodí. Mladý holky. Však ona přijde,

až se ho nabaží.' Smál se mi do obličeje. ‚Ale vždyť je jí třináct, třináct!‘ křičela jsem na něj. A on: ‚No vidíte, jak dnes mladí brzy dospívají!‘ Hajzl!“ ulevila si. „Jenže pak od ní přišel dopis. ‚Mami, odjela jsem do Moskvy. Neboj se o mě. Brzy se vrátím a všechno ti vysvětlím.‘ Nejdřív jsem měla hroznou radost. Ta úleva! Ale nebyla tam žádná adresa, telefon. Nic. A... a žádný další dopis už nepřišel. Už přes rok nic, vůbec nic!“

Život byl k těmto lidem tvrdý většinou už od narození. Otec pil nebo pili oba rodiče, všichni bez zaměstnání. Krátké dětství s občasnými záblesky štěstí. Ještě kratší chvíle první zamilovanosti. Nežádoucí, ale očekávané těhotenství. Snaha o vytvoření lepší rodiny, než byla ta jejich. Muž nemůže najít práci, pije. Když tě bije, tak tě miluje, děvenko. Pak se upije, nebo mu někdo v hádce zapáchne do zad nůž, anebo mu brokovnicí udělá pořádnou díru do břicha. Sama s dětmi. Nějak to zvládneme, nějak to zvládneme! A pak se jednoho dne dítě nevrátí. Ta vaše odjela do města, co? Nešlape tam? Byla přece taková veselá! Může tohle někdo vydržet? Může?

Snesla se noc. Vítr šuměl ve větvích smrků obklopujících trať. V dálce, tam, kde byl les nejtemnější, probleskla dvojice matných reflektorů. Vlak se pomalu blížil do stanice. Nápravy vagonů zoufale rachotily na křivých kolejnicích. Zaskřípěly brzdy. Souprava se s trhnutím zastavila. Odlepil jsem se od stěny domu a vyšel na zarostlé nástupiště. Z okénka lokomotivy vykukla hlava strojvůdce. Snažil se zrakem proniknout tmu.

„Kdo bude nastupovat?“ zakřičel a stěží přehlušil vítr a zvuk nepravidelně pracujícího diesellového motoru. Dvířka jednoho z vagonů se otevřela. Další hlava, zřejmě průvodčí.

„Tak rychle! Nastupovat!“

Protáhl jsem se kolem korpulentní průvodčí do nitra vagonu. Uvnitř bylo zima. Topení zřejmě už nějaký ten rok nefungovalo. Osvětlení na tom bylo podobně. Několik málo postav, které zde seděly, jsem jen stěží rozeznával. Našel jsem první volné místo a schoulil se u špinavého okna. Za ním byla neproniknutelná tma. Čekalo mne několik hodin unaveného lomozu a tlukotu kol.

Vlak směřoval ke své konečné stanici daleko v lesích. Kdysi vedla trať ještě hlouběji. Když těžbu dřeva ukončila *perestrojka*, železnice z větší části osiřela. Vzdálenější úseky pozvolna pohltila tajga. Pražce se pokryly mechem, pod kterým se nepozorovaně rozpadly na prach. Kolejnice rozežrala rez, tedy pokud to stihla dříve než pohotoví sběrači kovů. Náspy se propadaly do nenasytých bažin. Můstky přes potoky a říčky strhly jarní rozvodněné proudy vody.

MJESIPAUL

Nebe na východě začalo neochotně světlat. Nízko se pře-
valující mraky nechtěly jeho světlo propouštět k šedi-
vé krajině. Byl jsem na konečné. Několik kolejí mizelo
v suché podzimní trávě. I tahle nádražní budova byla
bez oken, jež byla zatlučená prkny, ale dveře ještě vyra-
žené nebyly. Podobně jako většinu opuštěných staveb si
zbývající místní obyvatelé rozebírali nádraží na dřevo
na topení. Vesnice pohlcovala samu sebe.

Vlaková souprava odjela ještě za tmy. Do rozbřesku
jsem se klepal zimou na jediné dřevěné lavici, která
ve staniční budově zůstala. Už bylo natolik světlo, že
jsem rozeznával rozpadlou cihlovou pec, která kdysi
čekárnu vytápěla. Cihly se také hodily, proto jich už moc
nezbývalo. Na stěně se ještě držel jízdní řád s nápisem:
„Kasa otevřena dvě hodiny před odjezdem vlaku. Ad-
ministrace Severouralské železniční dráhy, rok 1988.“
V tom roce zřejmě stanici uzavřeli.

Vlak ale ještě přijíždí. Lokomotiva se odpojí, stroj-
vůdce s obtížemi přehazuje zrezivělé výhybky a opatrně

projíždí po druhé koleji, aby se s lokomotivou mohl zařadit opět do čela soupravy. Protože trať již dávno nikdo neopravuje, náspy se propadávají a kolejiště je neuvěřitelně křivé. Není žádnou vzácností, že vlak vykolejí. Na řadě úseků musí proto projíždět takřka krokem, aby se nepřevrátil, kdyby sjel z kolejnic.

Vyšel jsem před staniční budovu. Na východ mizely koleje v houštinách. Zaniklá část železnice tamtudy vedla do poslední stanice, kdysi domorodé mansijské osady, kterou pohltila trestanecká kolonie. Dřevěný most, po kterém trať v minulosti pokračovala na druhý břeh, připomínaly pouze řady zčernalých kůlů, jež trčely z vodního proudu. Na břehu řeky zůstalo několik opuštěných srubů.

V celé osadě zůstal jediný člověk. Starý Míša, Michail. Kdysi ve zdejších lesích lovil jeho rod losy, divoké soby, medvědy, kožešinovou zvěř, v řece bylo dostatek ryb. Dnes je tu sám. Ostatní domorodci se dávno odstěhovali, smísili se s trestanci z nedaleké kolonie, anebo – a to ve většině případů – prostě leží v mohylách malého hřbitova, který už zcela pohltila tajga.

Zaniklá kolonie byla mou základnou, dočasným domovem. Nemohl jsem si pomoci. Mnohem praktičtější by samozřejmě bylo zůstat v některé z větších osad. Bylo by tam mnohem snazší získávat informace o bývalých lágrech, rozpadajících se leschozech, zanikajících osadách, prostě to, co mělo tvořit hlavní náplň mého projektu „Postsovětské transformace Ruska“. Jsem totiž etnolog a součástí mého zvláštního povolání je toulání

po vybydlených vesnicích a nahlížení do lidských osudů, osudů společností. Zanikající skupiny mě zvláště přitahují. Zvrhlou směsí stesku, nostalgie a touhy po něčem, co dávno zmizelo v minulosti. Proto jsem se snažil dostat do co nejdálších oblastí, v marné naději, že tam dál, ještě za jedním lesem a řekou, se ještě něco zachovalo. Že tam žije někdo, kdo by mohl vyprávět o mizející kultuře lovců a rybářů nedohledné tajgy. Někdo, kdo jí ještě žije.

Nadhodil jsem si batoh plný zásob a vykročil po pražcích. Bylo ještě šero, ale ranní chladno mě vyhnalo na cestu. Zaslechl jsem krkavce. Typický hlas tajgy. Osamělý křik černého ptáka, který se trhavým letem přehoupl nad vrcholky vzdálených bříz. Přestože násep byl zarostlý trávou a směsí mladých břízek, jeho středem procházela úzká stezka. Po ní chodil Míša, ale někdy ho přišel navštívit některý vzdálený příbuzný, známí rybáři nebo lovci.

Mnohahodinová cesta vedla po bývalém železničním náspu vyvýšeném nad okolní krajinou. Po obou stranách, na místech rozsáhlých výrubů, rostl mladý les. Místy z něho trčely ostrůvky starších stromů. Štíhlé vysoké smrky, tmavé nadýchané sibiřské borovice – *kedry*. Následovaly bažiny s prořídou armádou šedivých kmenů suchých stromů pokroucených zimou a větrem. Nakláněly se na různé strany, podle toho, jak se kterému z nich dařilo vzpírat svými kořeny pohlcujícím bažinám. V dálce, takřka na obzoru, se táhl pruh stromů. Tam teče řeka, jejíž koryto lemují vzrostlé stromy. Tam stojí sruby osady.

Konečně jsem opustil násep, který pokračoval k bývalému mostu, a sešel několik set metrů podél břehu porostem střemchy na malou mýtinu. V jejím středu stál značně omšelý srub z hrubě otesaných kmenů. Průčelím shlížel na tichou řeku. Sedlová střecha byla pokryta štípanými prkny s vrstvou mechu a lišejníků. Blíže k lesu stála malá roubená stavba na šesti nízkých kůlech – zásobárna. Poslední stavbou byla *baňa*, ruská sauna. Geniální vynález nahrazující koupelnu, místo, kde se dá léčit, když je člověk nachlazený, společenskou místnost, kde se dá pít, když člověk chce, a někdy zřejmě i ložnici, když je doma příliš živo.

O něco dále se otevírala ještě jedna mýtinu, ta ale zarůstala trávou a křovím. Srub, který na ní stál, měl propadlou střechu a částečně rozvalené stěny. Tam kdysi žil *Mjesi ojka*. Mansové pojmenovávali člověka podle místa, kde žil, kam patřil. Tahle osada se nazývala Mjesipaul. A *Mjesi ojka* znamená člověk z osady Mjesi.

Konečně se probudil Míšův starý společník. Statný lovecký pes s hustou srstí a tmavými skvrnami na bílé srsti vyštěkl, ale vzápětí mě poznal a zavrtěl ocasem v očekávání daně z mých těžce nabytých zásob. Prošel jsem kolem jeho boudy, rovněž roubené. Míša nebyl doma. Zřejmě vyrazil na své malé loďce prověřit sítě, které pravidelně spouštěl trochu níže po proudu, na ústí říčky, která se tam vlévala do hlavního toku. Michail zde sice žil sám, ale v pobřežním porostu se ukrývalo ještě několik nenápadných chat, které využívali příchozí lovci a rybáři. Míša dohlížel na jejich bezpečí. Řada z nich

byla ale navštěvována jen sporadicky a on mi dovolil v jedné z nich přebývat.

Dveře z několika hrubě ohoblovaných fošen se se zaskřípěním otevřely. Uvnitř bylo temno a chladno. Byl jsem pryč několik dní. Podzimní den se rychle přehoupl k večeru. Malým okénkem, které vedlo k řece, se už světlo ukazovalo jen nesměle. Na malém krytém zápraží jsem měl nachystanou zásobu dřeva. Naštěstí jsem si před odchodem našťípál nožem dostatek třísek a z lesa přinesl několik svítek březové kůry. Vše leželo vedle plechových kamen vyrobených ze starého barelu.

Rychle jsem připravil dřevo k zátopu a škrtl zápalkou. Březová kůra se v plamenech zkroutila a zanedlouho zapraskala borovicová polena. V mnoha škvírách byly vidět probleskující záchvěvy ohně. Malá místnost se rychle naplňovala příjemným teplem. Uplynulou noc jsem skoro celou probděl. Jen co mě na lůžku z prken, kde jsem ležel, teplo dostihlo, usnul jsem.

Když jsem se probudil, plameny v kamnech už sice pohasly, ale uhlíky stále žhnuly. Za oknem nastoupila noc. Přihodil jsem do kamen několik polen a postavil na ně čajník s vodou. Na malém stolku pod oknem jsem zapálil petrolejovou lampu s prasklým sklem staženým drátkem. Odřízl jsem několik kousků slaniny a krajíc chleba. Zavařil čaj. Při jídle si rád něco čtu. Můj pohled padl na síťovou tašku visící na rezavém hřebíku nad oknem. Nabízela několik možností: literaturu svědků Jehovových, jejichž chapadla dosahovala i do nejdlejších koutů tajgy, několik čísel časopisu *Ochota i rybalka*

- Lov a rybolov - a směs různých výtisků novin, zřejmě uschovaných k topení nebo místo toaletního papíru. Náhoda a tma vedla mou ruku. *Tagilskij rabočij*, Tagilský dělník. Ustrkl jsem čaj. Sakra silný!

Několik lokálních zpráv. Nekvalitní fotografie na hrubém papíru. Několik stran bylo zaplněno inzercí. Už jsem chtěl noviny odhodit, když jsem narazil na odstavec, který sliboval snadný výdělek mladým dívkám do 25 let. Úplně jsem se zasníl. Už jsem se viděl na prahu podobného zařízení s rozsáhlou nabídkou. A už přichází první dívka!

Jak jsem pochopil z několika poznámek a narážek, místní přisuzovali zmizení mnoha žen právě podobné cestě za penězi. Nemohl jsem si nevzpomenout na vyprávění mého kamaráda ze studií, který přijel v rámci akademické výměny do hotelu provozovaného ruskou akademií věd. Jen se za ním zavřely dveře jeho pokoje, rozezněl se telefon: „*Děvuška nužna? Potřebujete dívku?*“ ozval se podbízivý ženský hlas. Taková rychlost byla chvályhodná.

Zaplašil jsem představu mladých ruských krasavic, studentek, které se nemohou dočkat návštěvy akademikova pokoje. Zastyděl jsem se. Vzpomněl jsem si na těžko popsateľnou bolest v očích matek, se kterými jsem se setkal. Chápal jsem, že představa, že jejich dcery odešly pracovat do města a ani se s nimi nerozloučily, je smutná, ale zaráželo mne jejich zoufalství a naprostá nevíra, že by se s nimi ještě setkaly. Možná za to mohl alkohol, možná výčitky, že se jim lépe nevěnovaly. A potom zde

byla ještě jedna věc. Některé z dívek byly přeci jen příliš mladé. Co by je mohlo nalákat na poměrně dalekou cestu s nejasným cílem? Takovýchle inzeráty? Asi sotva. Zvědavost? Nelidské podmínky domova?

Přestože pocit určitého studu zůstal, nemohl jsem se ubránit návratu myšlenek. Čím méně krásných žen jsem v posledních měsících potkával, tím více jsem si je byl nucen přivolávat v představách. Občas se sice v některé z osad mezi domy mihla žena nebo dívka, která mě donutila se za ní otočit, dával jsem si ale pozor, aby mě při tom nikdo neviděl. Divoké opilecké rvačky ze žárlivosti tu vznikaly až příliš často.

LOV

Probudilo mě zabouchání na dveře. Rozespale jsem zamžoural do tmy. Kdo to sakra je? Míša, jak se dalo předpokládat.

„Pojď na čaj! Potom půjdeme na lov. Už bude svítat. Nedaleko jsem našel stopy divokých prasat.“

Rychle jsem se oblékl a následoval ho na mírné návrší do jeho srubu. V hustém ranním šeru jsem zpočátku uviděl jen okno ozářené petrolejkou na inkoustově tmavém pozadí lesa.

„Sedni si, sedni si.“

Usadil jsem se na tvrdou stoličku bez opěradla. Jak bylo obvyklé, stůl stál pod oknem. Přede mnou už stoupala pára z pořádného hrnku tmavého čaje. Byla tu i miska s tenkými plátky chleba a nádobka s roztaveným losím sádlem. Přímo na desce stolu leželo několik zčernalých kousků sušeného losího masa.

„Nepůjdeme daleko. Přejížděla tam za druhou zátčinou. Jdou od hor. Tady u nás se divočáci objevili teprve před pár lety. Dříve tady vůbec nebyli.“ Míša

už byl po snídani a teď se hrabal někde v rohu, v šeru, mimo dosah světla lampy. „Tady je. Šestnáctka mého otce.“ V ruce držel prastarou, horizontálně uspořádanou dvouhlavňovou brokovnici kalibru šestnáct. „Střílí dobře. Já mám novější dvanáctku. Ale používám ji málo.“ Zamyšleně se díval na zbraň.

Srkal jsem čaj. Vedle kousku masa dopadlo několik mosazných nábojnic.

„Tady ty dvě jsou kule. Vidiš, zátka je zelená. A tady máš dvě brokové. Jsou tam velké broky, můžeš jimi střílet, když tam bude sele,“ vysvětloval Míša taje svého arzenálu. Potěžkal jsem zbraň. Nebyla příliš dlouhá a tomu odpovídala i příjemná váha.

„Tady je pojistka. Dozadu zajištěno, dopředu můžeš střílet. Dávej na to pozor, ať se ti v lese, až budeme prolézat křoví, náhodou neodjistí. Nebyl bys první, kdo by si takhle ustřelil hlavu!“ zasmál se pobaveně. „Zrovna nedávno. Jeden známý přijel z města. Vždycky si na to dával pozor. Tentokrát šel po lese, něco zahlédl, sundal pušku z ramene a připravil se ke střelbě, jenže nic nevyběhlo. Tak si dal pušku zase na rameno a takhle s ní chodil půl dne. Potom prolézal nějaké houští, vzal pušku za hlaveň a pažbou si hezky rozhrnoval větve. No a jedna ta větvička zavadila o spoušť. Jak byl trochu předkloněný, vzala ho kule pod ramenem a vyletěla mu zádama. Nebyl to hezkej pohled,“ dodal šibalsky Míša, jako by právě dovyprávěl povedený vtip.

Vyšli jsme před srub. Obloha za řekou nad vzdálenou hradbou lesa trochu zrůžověla. Dali jsme se dolů k řece,

na písčité břeh, kde přistávaly rybářské loďky. Několik jich zde leželo dnem vzhůru. Byly takřka černé, natřené *gudronem*, dehtovým nátěrem, který chránil dřevo před vlhkostí. Michail jednu z nich obrátil a spustil na vodu. Pokynul mi, abych se do ní posadil. Na nohou jsem měl vysoké holínky, vkročil jsem do vody a opatrně přešel ke špičce loďky. Klekl jsem si na její dno a snažil se udržet rovnováhu. Míša jednou nohou nastoupil do lodě a druhou se lehce odrazil od písku. Vpluli jsme do proudu.

Nad hladinou visel tenký závoj mlhy. Míša nechal loďku tiše unášet. Místo pádla vzal do ruky svou brokovnici a pozorně sledoval porost na břehu. Větve se skláněly nad vodu. Na několika místech jsem si všiml dvoumetrových tyčí, které trčely ze břehu šikmo nad hladinu. Z jejich konců se spouštěly vlasce, jejichž konce s přivázanou třpytkou a háčkem mizely pod vodou. To byl jeden z Míšových způsobů rybolovu.

Osada zmizela za zátočinou. Řeka se stáčela v utážených meandrech střídavě od západu k východu. Les na pravém břehu takřka zmizel. Zůstal jen nízký porost neprostupných křovin, z nichž místy trčelo několik vysokých a štíhlých smrků.

„Mohli by tu být losi,“ šeptl Míša a bradou ukázal ke břehu.

Snažil jsem se ve stále hustém šeru něco zahlédnout. Řeka se právě stáčela, pravý břeh byl nižší než levý a lemovala ho písčité kosa. Levý břeh podemílala jarní voda z tajícího sněhu. Borovice, které na něm rostly, ztrácely

rok za rokem půdu mezi kořeny a jedna za druhou padaly do proudu. V zátočině se tak utvořil zával změti kmenů a větví.

Míša konečně ponořil pádlo do vody. Dno loďky s tičným šumem najelo na písčný břeh. Vzepřel jsem se o boky loďe a opatrně ponořil nohu do vody. Vytáhl jsem příd' plavidla na břeh. Křoviny zde odstupovaly od vody. Míša mi beze slov naznačil, abych ho následoval. I když porost vypadal neprostupně, ukázalo se, že v něm vedou takřka neznatelné stezky. Místy byla země rozrytá, neklamná známka přítomnosti divokých prasat. Míša neslyšně našlapoval přede mnou a já se ho neúspěšně snažil napodobit. Když mi pod nohama zapraskala další větvička, otočil se na mě a zakroutil hlavou. Do obličeje jsem mu naštěstí příliš neviděl.

Koruny křovin a nízkých stromů se před námi poněkud rozestoupily. Vidět už bylo lépe. Míša náhle strnul. Zaslechl jsem takřka neznatelný zvuk pojistky. Něco je před námi. Napínal jsem oči, nic jsem ale neviděl. Zaslých jsem však narůstající hluk. Konečně jsem je i zahlédl. Stádečko divočáků. Mezi vysokou trávou a křovinami přebíhala řada tmavých postav. Vepředu dva nebo tři statné kusy, snad rodiče, a za nimi se míhalo několik selat. Zvedl jsem zbraň k rameni a snažil se některý kus zachytit v mířidlech. Stále se ale ztrácely za trsy trávy nebo kmeny. Chtěl jsem vést hlaveň s předstihem, abych eliminoval rychlost, kterou se pohybují. Než jsem ale stačil něco smysluplného provést, ozval se ohlušující výstřel. Míša páčil z obou hlavních.

„Suka! Kurva!“ vykřikl procítěně. „Strom! Šlo to do stromu! Viděl jsi, jak tam odlétly třísky?“ dodal zklamane.

Zklamaný jsem byl neméně. Ani jsem nestačil zamířit. Opět jsem zajistil pušku a přehodil přes rameno. Pro jistotu jsme došli na místo, kde skupina proběhla. Nikde ani stopa po krvi. Míša přešel rukou po viditelném šrámu na kmeni stromu.

Vykročili jsme zpět k řece. Slunce se právě prodralo mezi větvemi a ozářilo protější břeh. Rezavá kůra borovic dodávala tmavému porostu veselejší nádech.

„Tady ji kousek přeneseme,“ ukázal Míša na loďku. „Přece to nebudeme celé pádlovat,“ usmál se konečně. Uchopil příď a já ho následoval u zádi. Opět jsme opustili břeh a zmizeli v křovinách. Vůbec jsem netušil, kam směřujeme. Asi po padesáti metrech se mezi stromy znovu zatřpytila hladina.

„Vidíš, zkrátili jsme si to o tři zákruty! Jsme skoro doma,“ pronesl s určitou hrdostí Míša. Skutečně. Za pouhými dvěma meandry se na vzdáleném břehu objevil první srub.

Právě jsme míjeli řady kůlů trčících z vody, místo, kde kdysi vedl most, když se nenadále nad řekou rozezněl zvuk motoru. Ze zákrutu se vyřítil motorový člun Progress.

„Rychle přídí napříč!“ vykřikl Míša.

Člun kolem nás proletěl v plné rychlosti, a jak se zjevil, tak rychle také zmizel za další zátočinou. Jak rozrážel vodu, zvedla se za ním mohutná vlna. Pokud

bychom naši malou loďku nechali nasměrovanou podélně s projíždějícím člunem, převrhli bychom se. Takhle jsme stihli příd' loďe nasměrovat přímo proti šířící se vlně. Pořádně jsme se na ní zhoupnuli, ale příd' vlnu rozrazil a silná vodní masa prošla neškodně kolem nás.

„Kurvy, ani nezpomalili!“ zanařoval Michail.

Protože jsem měl plné ruce práce s manévrem, nestačil jsem si příliš prohlédnout člun ani jeho posádku. Jen matně jsem zahlédl hlavně zbraní trčících přes okraje člunu a několik odulých obličejů s tmavými brýlemi na očích. Když nás míjeli, na tváři se jim rozehrál pobavený a poněkud pohrdavý výraz.

„Kde se tady vzali?“ křikl jsem překvapeně. „Myslel jsem, že všichni lovci i rybáři procházejí přes osadu.“

„To jsou lovci z města. Asi sto kilometrů po proudu prochází přes řeku silnice na Serov. Někdy nechají auta tam a jedou proti proudu. *Pidery!* Homouši!“ ulevil si naposledy Míša.

OLGA

Byl jsem právě v osadě Bor. Povídal jsem si s bývalou učitelkou internátu V. I. Lenina – zaniklého, jak jinak. Ve škole se učily děti místního domorodého obyvatelstva. Ale to bylo v dalekých padesátých letech. Sověti si usmysleli, že lovce a rybáře převedou za ruku do civilizovaného světa. Bylo třeba, aby si děti uvědomily, jaké mají štěstí, že se narodily do stalinistického Ruska. Aby to pochopily dostatečně rychle a příliš je přitom nerozptylovalo prostředí lesních domorodých osad, byly každé září přivázeny do internátních škol, které se otevíraly ve větších osadách. Zde chlapcům ostříhali jejich dlouhé vlasy, které si dříve mansijští muži zaplétali do dvou copů spadajících na ramena a hrud'. Dívky i chlapce převlékli do školních uniforem a na krk jim přivázali rudý šátek. Mimo letní prázdniny a v lepším případě na Nový rok se děti domů nepodívaly.

Na stole byly rozložené zažloutlé fotografie. Řady vážně se tvářících chlapců a dívek s ohromnými bílými

stuhami ve vlasech. Jen poněkud tmavší tváře s vystouplejšími lícními kostmi a mírně šikmé oči připomínaly, že tito sovětští žáci jsou dětmi lovců a rybářů právě kácené tajgy.

Náhle se bez zaklepání otevřely dveře do předsíně. Sousedka se poněkud zarazila, když mě uviděla. Její vzrušený obličej zvažněl.

„Pojď dál,“ pobízela ji má hostitelka. „Co se děje?“

„Ále, já přijdu později,“ pronesla návštěvnice s těžko skrývanou netrpělivostí.

„Ne, ne. Pojď, posad' se! Dáš si čaj?“

Starší žena s obličejem zbrázděným vějířky vrásek trochu nesměle usedla ke stolu.

„To je můj známý,“ ukázala na mě bývalá učitelka s probouzející se zvědavostí v hlase. „Zajímá se o naše Ostáky.“ Tak nazývali v některých oblastech Rusové mansijské obyvatelstvo.

Příchozí už to nevydržela. „Víte, co se stalo? Našli Olgu!“ vyhrkla.

„Co? Jak, našli?“ V učitelčině hlase okamžitě zaznělo vzrušení.

Zpočátku jsem vůbec netušil, o čem je řeč. Brzy jsem se ale začal rozpomínat. I v této osadě zmizela před několika měsíci dívka.

„A co je s ní?“

„Je mrtvá!“ Letmo pohlédla na mě. „Včera ji našli. Ležela u silnice.“ Nemusela říkat, u jaké silnice, protože zde vedla jen jedna. Několik desítek kilometrů od osady procházela lesem ze severu na jih trasa na Serov.

Na chvíli se rozhostilo tíživé ticho. Potom se příchozí opět chopila slova.

„Ale to se dalo čekat, že takhle skončí. Pořád se tahala s nějakějma divnejma typama.“

„A ví se, kdo jí to udělal?“ Očividně nikdo ani nezapochyboval o tom, že byla zavražděna.

„To se ještě neví. Ale prý tam nějakou dobu ležela. Vedle silnice. Kus před postem GAI.“ Tak se v Rusku jmenuje obdoba naší dopravní policie, Státní automobilová inspekce.

Má hostitelka nenadále škrtnla zápalkou a zažehla knot petrolejové lampy. Stíny už nenápadně vylézaly z rohů ztemnělé místnosti.

„A co když to byl ten, co ty ostatní...“, nedokončila větu.

„Ty myslíš ty ostatní holky? Že by je zavraždil jeden člověk...?“ zamyslela se příchozí, ale pak změnila téma. „Ale to víš, že se nedávno jedna vrátila? Taky ji dlouho nikdo neviděl. Žila jen s babičkou, nikdo ji moc nehledal. A asi před měsícem se objevila.“

„Nepovídej! To jsem neslyšela.“

„No vidíš. Kdo ví, co ty holky napadne? Asi jen pracovala ve městě,“ dodala s významně pozvednutým obočím.